

Per 211/1909

NOTIZIENA 1142 1889

COBISSE 4

GORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje **Dominko Viljem**, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.

Izdaja »Goriško kmetijsko društvo« v Gorici — Korenski trg št. 2. List izhaja v prvi in drugi polovici vsakega meseca ter stane 3 K na leto. Udje »Goriškega kmetijskega društva« dobivajo list brezplačno.

Štev. 2.

V Gorici dne 31. januarja 1909.

Tečaj V.

J. Zornik

Gorica, Gosposka ulica št. 11 priporoča najtopleje svojo veliko zalogo vsakovrstnega modnega blaga, perila, pletenin, zimske rute, šerpe, čevlje, kožuhovine itd.

M. Poveraj v Gorici na Travniku priporoča svojo izbornu trgovino.

Ivan Bednarik v Gorici, via della Croce 6, priporoča svojo knjigovaznico.

Josip Smet priporoča svojo krojačnico.

Jedina slovenska brivnica v Gorici na Travniku št. 21

Štefan Nosić.

Cepljene trte, raznih vrst na raznih podlagah (I. in II. vrste), kolči in bilfe raznih vrst ima na prodaj po jako ugodnih cenah posestnik in lastnik trtnice **Forčič** in drug v Komnu na Krasu.

Josip Patek

naslednik Karola Čufer, prva in edina slovenska kleparnica v Gorici, ulica della Croce št. 8 izvršuje vsa stavbena in galanterijska dela po načrtih. Posebno se pri-

poroča vsem kmetovalcem za: **meha za žveplanje po zadnjem sistemu**, **škropilnice za vitrijol**, **polivalnike za vrte**. Novost: **ventilatorji za dimnike**. Poprave se izvršujejo točno in po zmerni ceni. Svoji k svojim!

Denar prihrani kdor kupi izdelovljeno pohištvo pri

ANTON BREŠČAR

Gorica, Gosposka ulica št. 14

Via Signori lastna hiša

kateri ima v zalogi najbogatejšo izbero **pohištva vseh slogov**, za vsaki stan, priprostega in najfinerejšega izdelka. Različno pohištvo iz železa, podobe na šipe in platno, ogledala, žime in platno.

Cene brez konkurence. — Daje se tudi na obroke

Železna orala, koja potrebujejo le polovico vlačne moči od navadnih, lahko vodljive, pripoznane od prvih naših kmetovalcev za najbolje, se dobivajo v moji zalogi tukaj. Njih uzorec, kakor tudi uzorec mojih škropilnic proti peronospori se dobi v zalogi kmet. društva v Gorici. Uljudno se priporočam za odjemanje. **ZIVIC** i **DRi. Trst, Trgovinska ulica št. 2.**

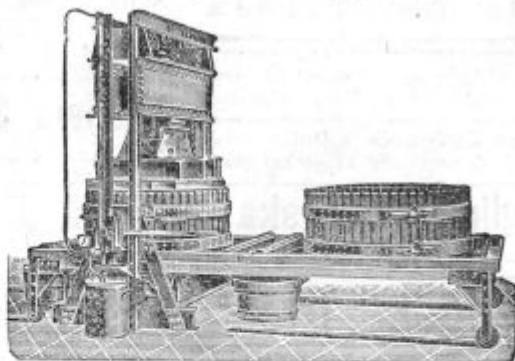
Peter Cotič čevljarsk mojster v Gorici Raštel št. 32 in Gosposka ulica št. 1. Zaloga vsakovrstnih čevljev za odrasle in otroke. Naročila z dežele se po pošti dostavljajo.

Najboljše vinske stiskalnice

so naše stiskalnice „Ercole“, najnovejšega in izvrstnega sestava s strojem za dvostroki in trajni pritisk; jamčimo da se sok popolnoma iztisnebolj ko pri vseh drugih stiska'nicah. Hidravličske brizgalnice „Syphonia“ so najboljše. Delujejo same. — Posode za grozdje, sadje, plugi za vinograde, sušilnice za sadje, ročne stiskalnice za seno, mlatilnice za seno, mlatilnice za pšenico, čistilnice

za žito, rezalni stroji za krmo in ročni malni za žito, razne velikosti, in še razni drugi gospodarski stroji. — Izdelujejo in prodajajo z jamstvom kot posebnost najnovejše, izborne, priznane in odlikovane

Ph. Mayfarth-ove in dr.

tvornice gospodarskih in vinarških strojev na Dunaju, II. Taborstrasse 71.

Nagrajeni v vseh državah z več ko 600 zlatimi, srebrnimi in častnimi kolajnami. Ilustrovani ceniki in mnogobrojne pohvale v dokaz.

Preprodajalci in zastopniki se iščejo povsodi kjer še nismo zastopani.

Umetne ognje,

kakor: rakete, bengalične luči, rimske sveče, kolesa tudi po posebnih načrtih izdeluje tvrdka

Ferd. Makuc

tovarna umetnih ognjev
Gorica.

Povsod koder je prepovedano v resnici nevarno streljanje z železnimi možnarji se danes rabijo **papirnatimi topiči** in sicer zato ker so oblastva dovolila uporabo teh, ker je spoznala da niso nevarni.

Zvedel sem da je na Kranjskem razširjeno mnenje da je vsako streljanje prepovedano. To pa je napačno. Prepovedano je samo streljanje z železnimi možnarji. Priporočam toraj slav. županstvom in cerkvenim predstojnikom, da ob raznih slavnostih streljajo edino le z **papirnatimi topiči**, katere razpošiljam v zabojih, po: 50 komadov, za 20 kron, 100 komadov za 40 kron.

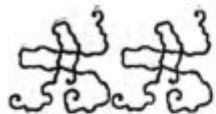
DENDRIN

(Karbolinej v vodi raztopen.)

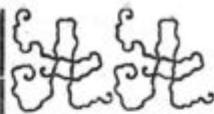
Najboljše sredstvo za pokončevanje mrčesa in rastlinskih zajedalk na sadnih drevesih, katero se je jako dobro obneslo po zimi leta 1908. — Spričevala, navodila in uzorci se pošiljajo na zahtevo brezplačno. Tovarna za izdelovanje karbolineja R. Avenarius, Amstetten, Nižje Avstrijsko.

Dobi se pri:

H. Hausbrandt v Trstu via Cecilia 12 in
pri Goriškem kmet. društvu v Gorici - -

Svoji k svojim!

— Nova sloverska trgovina oblačilnega blaga —

FRANC RAVNIKAR

Gorica ulica Raštelj števil. 16. (v lastnej hiši)

priporoča sl. občinstvu kakor tudi čč. duhovščini svojo veliko zalogo v to stroko spadajočega raznovrstnega blaga po najnižjih cenah. — Zagotavljajé solidne postrežbe, ter zmernih cen, se priporočam za obilen okisk udani

Franc Ravnikar.

Svoji k svojim!

„Goriško vinarsko društvo“

vpisana zadruga z omejeno zavezo v Gorici, ima v svojih zalogah in prodaja naravna in pristna vina z Brd, z Vipavskega in Krasa. Razpošilja na vse kraje od 56 litrov dalje. Uzorce vin pošilja na zahtevo. Cene zmerne, postrežba točna in reelna. Sedež društva: Gorica, ulica sv. Antona št. 7.

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Dominko Viljem*, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.
Izdaja „*Goriško kmetijsko društvo*“.

Štev. 2.

V Gorici, dne 31. januarja 1909.

Tečaj V.

Obseg: 1. Rigolanje zemljišč za vinograde s pomočjo vitla ali geplja; 2. Razpis natečaja, 3. Gospodarske drobtinice; 4. Zapisnik seje osrednjega odbora od dne 24. decembra 1909.

Rigolanje zemljišč za vinograde s pomočjo vitla ali geplja.

Spisal ravnatelj I. Bolle.

Da je danes Francoska kar se tiče vinarstva na prvem mestu, ni temu iskati vzroka le v ugodnem podnebju in za to sposobni zemlji, temveč v izobraženosti in bistroumnosti tamošnjih vinorejcev. Umeli so si poiskati za svoje trtne zasade take vrste trt, katerim se je zemlja prilagla, ki so rodile mnogo in so dajale dobro vino. Oni so bili med prvimi, ki so rabili za rigolanje zemljišč za nove trtne nasade orala, rabili so ista tudi za obdelovanje vinogradov. S pomočjo oral so pre-orali oziroma prerigolali, še preden se je pojavila trtna uš, velikanske površine zemlje in s polnim pravom lahko rečemo, da so spremenili južno Francosko v neizmeren vinograd. V malo letih nato pa je trtna uš uničila vse one prekrasne trtne zasade, toda s pomočjo plugov posrečilo se jim je to zopet obnoviti v najkrajšem času in preustrojiti vse vinogradništvo, tako da so pridela potem vsako leto izredno mnogo vina t j. kakih 80 milijonov hektolitrov. Ko bi se za to ne posluževali oral, bi ne bili nikdar v stanu predelati, pa tudi ne obdelati niti stoti del vse one površine, ker niso imeli toliko delavskih moči na razpolago, da bi s pomočjo istih vse to izvedli.

Z raznimi orali so pričeli rigolati zemljo in obdelavati vinograde tudi v drugih deželah in prav plug je pripomogel, da se je ta do-

bičkonosna kmetijska panoga z relativno majhnimi stroški zopet oživila in postala mogoča tudi v takih legah in zemljah, ki bi drugače ležale še leta in leta kot pušča. Početakoma se je rabilo za vprego konje in vole, pozneje pa se je poseglo po močnih motorjih na paro. S pomočjo slednjih se je omogočilo prerigolati zemljo globoko in sicer tudi tako, ki bi je ne bilo mogoče zlepa obdelati. Od leta 1880 do 1890 se je videlo v pokrajinah Gard in Hérault na Francoskem velike parne stroje, ki so vlačili za seboj orala in sicer celo v takih legah, kjer bi se vprežne živine za to niti rabiti ne moglo. Prišli so tja podvzetniki, katerim se je plačevalo za rigolanje 1 ha zemljišča primeren znesek. Tam ni manjkalo Angležev in Amerikancev, ki so imeli vse za rigolanje potrebne stroje in drugo orodje, tu so si v teku enega samega leta zaslužili toliko, da so imeli prav lep zaslužek in vrhu vsega so dobili še toliko, da so dobili nazaj ves denar, ki so ga potrosili za nakup v to potrebni strojev in orodja. To podvzetje je ugajalo na sploh vsem vinogradnikom, kajti ni jim bilo treba rediti živine po nepotrebnem skozi celo leto, edino le v svrhu rigolanja za vinograde, ker rabili so jo v druge svrhe le malo. Vrhu vsega zgubili bi veliko časa, plačati bi morali za delo veliko več in zemlja bi ne bila nikdar tako zlepa in na hitrem pripravljena za nove nasade. Ako bi se hotelo vporabljati parno silo za rigolanje zemljišč, trebalo bi v to večje površine in združiti in sporazumeti bi se morala za to večina vinogradnikov, ker drugače tega načina ni mogoče izkoristiti.

Ker imajo manjši vinogradniki malo vprežne živine na razpolago in bi vendar radi zemljišče prerigolali ter zasadili z ameriškimi trtami, zato so prišli v nekako zadrego, a iz te jim je pomagala razumnost in podvzetnost francoskih mehanikov. Načrt, ki so ga imeli pred seboj, je bil namreč ta: izkoristiti šibko motorjevo moč tako, da bi z isto izvršili naporno mehanično delo. Rešitev pa je bila mogoča le s tem, da bi pri stroških ki jih provroči hitrost pridobili na moči. V to svrhu so vzeli vitel na 2—4 konjske sile in ga spojili z vretenom na vitlo krog katerega se je ovijala vrv iz žice, ki je vlekla oralo. S pomočjo te priprave se je moč, s kojo so živali vlekli, in sicer potem posebnih prenašalcev, povečala za desetkratno.

Način oranja z oralom, ki ga je vleklo vitlo, se je obnesel na Francoskem in v Alžiru že pred leti in ugajal je posebno onim vinorejcem, ki se niso mogli posluževati oranja s pomočjo parnih strojev. Pogostoma se dobe tudi taki podjetniki, ki posodijo vitlo in plug proti določenemu plačilu za preoranje vsakega ha zemljišča in delo tudi

nadzorujejo, posestnik stavi jim pa na razpolago 2—3 delavce in za vrtenje vitla potrebno vprežno živino.

Na inicijativo dobro znane tvrdke za izdelovanje plugov R. Sacka v Leipzig-Plagwitz, vršil se je v prošlem letu poskus s tako pripravo v mesecu oktobru na večji površini v Tercu pri Ronkah, na posestvu barona Evgena viteza Zachony in sicer pod vodstvom vrlega inženirja Gerstla, načelnika omenjene tvrdke na Dunaju.

Pri poskusu smo imeli lepo priliko prepričati se, da bi se dalo to rigolno oranje dobro uporabiti ne le pri nas v ravani na Goriškem, ampak tudi v mnogih drugih krajih v Avstriji, in sicer povsod tam kjer ne silijo posebne okolščine, da bi se prav moralo obdelati z rokami. Preden tu navedeno pripravo podrobneje opišemo, naj pripomnimo, da se je rigolalo še pred kratkimi leti skoraj povsod v Avstriji izključno le z ročnim orodjem. Še le na naše prigovarjanje začeli so uporabljati nekateri naši večji vinorejci za rigolanje veliko oralo Sackovo z znamko R 18 M. Le če so bile spodnje zemeljske plasti take, da se jih je moralo zrahljati, rabilo se je poleg prvega še podzemeljski rovar. S pomočjo obeh je bilo možno zrahljati zemljo na kakih 50 do 60 cm. V rigolno oralo se je vpreglo 5—6, v bolj zveznih zemljah do 8 in v podzemeljsko oralo 1—2 para krepkih volov. Za plugom so hodili delavci ter vrgli iz brazde z lopato večje kepe, ki so slučajno padle vanjo, da je bilo lažje slediti s podzemskim rovarjem. Ne da bi pretiravali, lahko rečemo, da je stalo rigolanje z oralom, za vsak ha 280—300 K, rigolanje na roko po 800 K, tako da lahko rečemo, da stane rigolanje na roko najmanj trikrat več nego z živino.*)

To oranje ima pa tudi svoje slabe strani in te so včasih vzrok, da ni mogoče povsod uporabiti orala, dasiravno bi bilo prav in dobro. Dovolj vprežne živine imajo namreč le večji posestniki, vsi drugi pa, če bi jo tudi hoteli najeti, jo težko dobe v to svrhu. Kdor je videl rigolati z vpreženimi 6—8 pari volov, priznati mora, da je bilo to za živino preveč mučno, posebno pa v bolj zveznih zemljah. Poleg tega mora biti pri vsakem paru volov poganjač, ki mora skrbno paziti, da vlečejo vsi voli obenem in enako močno, ali kljub temu gre tu veliko vprežene moči v zgubo. Na vsak način pa ne more biti drugače, kajti od vsakega para stopa en vol po $\frac{1}{2}$ metra globoki brazdi, drugi pa po ledini. Prvi nima pod nogami tako gladkih in trdnih tal, kakor drugi, zato ni v stanju, da bi tako močno vlekel. Vrh vsega pa niso

*) Bolle „Rigolanje za tite in obdelovanje istih z oralii 1900.“

tudi naši navadni jarmi za to pripravni. Ker je vol nanj trdno pri vezan, v njem trpi, in ker ga jarm tišči, ne more tako vleči.*) (Pod. 1.)

Kljub vsem tem nedostatom se je vendar večino vinorodne zemlje na Goriškem prerigolalo z vprežno živino, kajti posamezne parcele so premajhne, da bi se zamoglo rabiti v to svrhu za vprego parne stroje mesto živine.

Pod. 1. Rigolanje zemlje z oralom tvrdke R. Sacka. V oralo je vpreženih 6 parov volov.

Naj preidem toraj k oranju oziroma rigolanju zemlje s pomočjo vitla ali geplja.

Oralo, ki se rabi v to svrhu, izdelala je nalašč v ta namen tvrdka Rud. Sack. Oralo predstavlja na pol obračljivo oralo na paro. (Pod. 2. in 3.)

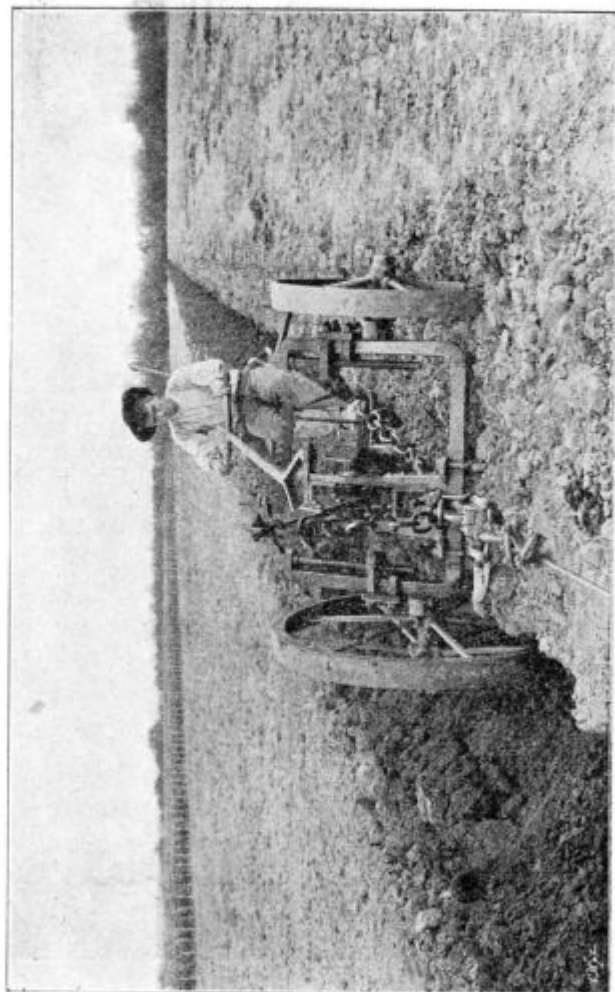
Oralno telo je tako napravljeno, da orje o kakih 60 cm globoko (merjeno na nepreorani zemlji). Dolnji del je iz trdnega jekla zlit in prevlečen s posebno vrsto jekla zvano „Panzer“. Lemež je na koncu jeklen in se da osukati in na prav lahek način zamenjati z drugim.

*) Ako označimo moč, s kojo vleče vodoravno vprežena žival, s številom 1, potem znaša pri volih, vpreženih v dva para, 0·93, pri 4 parih 0·73, pri 6 parih 0·63 in pri 8 parih le 0·49. Z drugimi besedami povedano: Zgubi se temveč moči, čim več živali je vpreženih druga pred drugo. V zgubo gre lahko polovica vprežne sile pri gotovem številu vpreženih živali, posebno pri rigolanju v bolj zvezni zemlji.

Pred oralnim telesom je utrjeno črtalo in drugo manjše oralno telo, ki zgornjo plast zemlje odreže in jo vrže v poprej vrezano brazdo.

Prej navedeni trije deli orala so vtrjeni v izredno močan in jeklen dvojnati gredelej, na kojega zadnjem koncu se nahaja kolo spojeno z dolgim vzvodom v svrhu prepeljavanja orala. (Pod. 2.) Na koncu vzvoda se nahaja kljuka ali zaponka, v katero se vprežejo živali, da potegnejo oralo iz brazde. Ko živali oralo potegnajo, pomakne

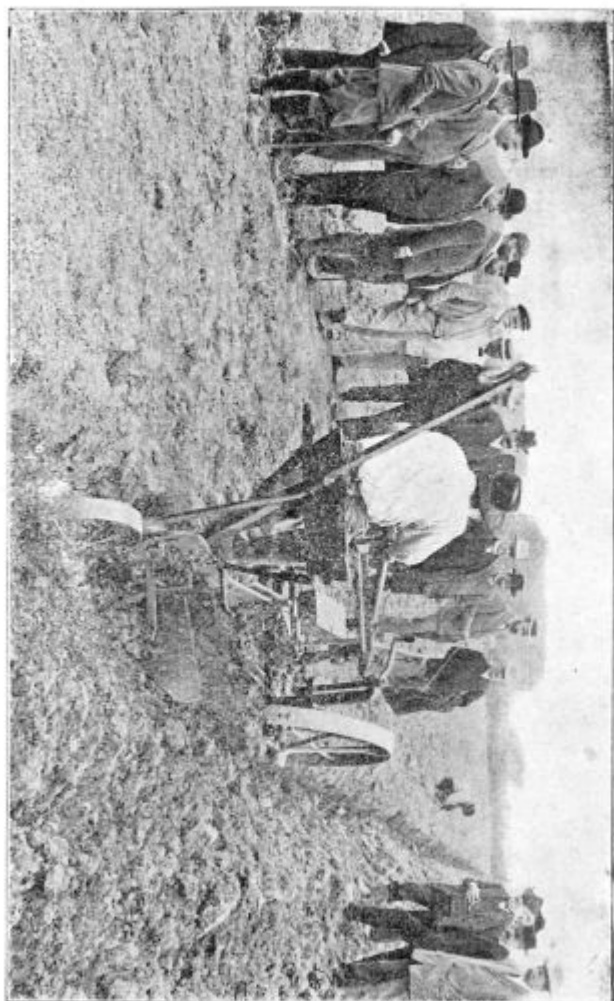

Pod. 2. Oralo za rigovanje na viti, od tvrdke R. Sacka. Pogled nanj od spredaj.

se kolo pod oralno telo in tako omogoči, da se oralo brez vseh težkoč pelje po ledini zopet na mesto, kjer se ima pričeti z oranjem.

Prednji del gredeljna sloni na dvokolnih plužnjah. Kolesa teh se dajo poljubno zvišati ali znižati, kakor že nanese potreba z ozirom na to, kako globoko se hoče orati. Razen tega se nahaja na oralu sedež za moža, ki vodi oralo s pomočjo dolgega železnega droga, na kojem se nahaja enako krmilo kakor pri kolesih, ki jih imajo kolesarji.

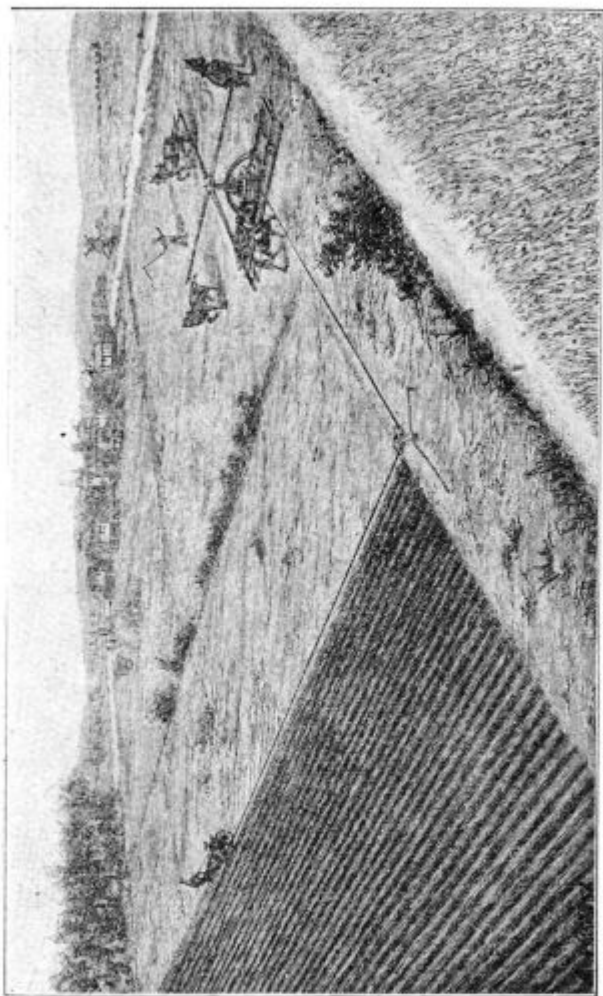
Pod. 3. Oralo za rigolanje na vltu od tvrde R. Sacka. Pogled nanj od zadaj.

Oralu je pridejana kovinska omarica, v koji se nahaja k njemu pripadajoče orodje.

Vitlo z vretenom, ki oralo vleče, je iznajdba tvrdke Pélous v Toulouse, ki slovi že od nekdanj kot izdelovateljica strojev za rigovanje zemljišč za nove trtne zaslade.

Na rob zemljišča, ki se ima preorati, se vtrdi v tla vitel in dva močna stebra tako, da se ne morejo ganiti z mesta. Z enega stebra

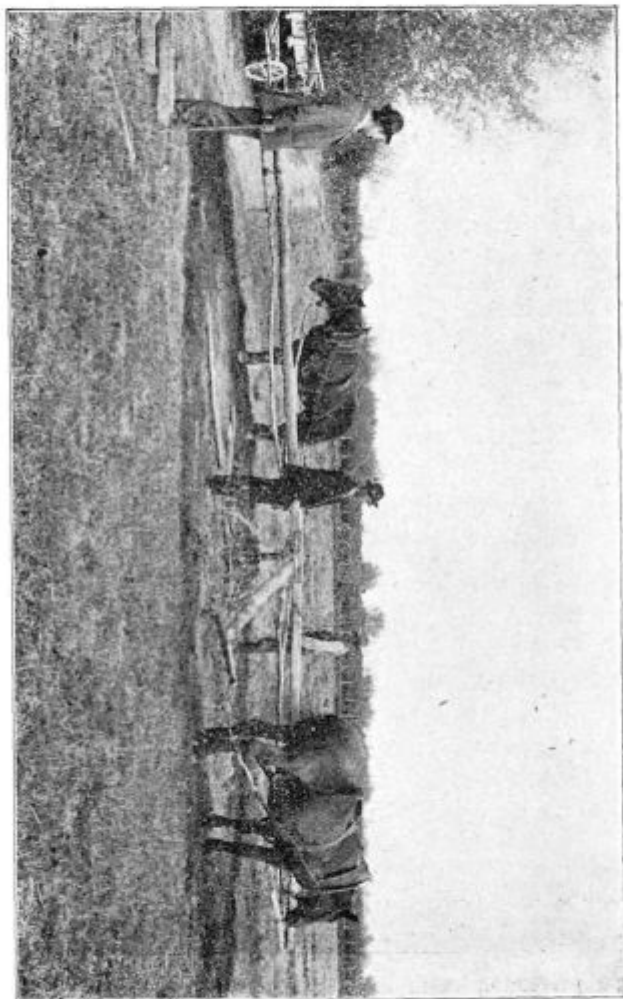
Pod. 5. Stroji za rigovanje pri delu.

na drugi je privezana kakih 25 m dolga močnejša vrv iz jeklene žice, in na njo je pritrjen negiben škripec, katerega se poljubno in po potrebi premakne ter pritrdi stalno na določenem mestu. (Pod. 5.)

Druga močna, kakih 200—300 m dolga in 15 mm debela vrv iz jeklene žice je pritrjena z enim koncem na vreteno vitla, krog ka-

terega se med oranjem ovija, drugi konec gre pa krog škripca in je pritrjen na oralo.

Vitlo vrte 2—4 konji, ki so vpreženi na koncu dolgih lesenih drogov vsak posamezno, kakor se navadno vpregajo v vitlo. (Pod. 4.) Ko se vitlo vrti, ovije se krog vretena žica, na katero je privezано

Pod. 4. Vitlo od Pelousa, s kojim se oralo vleče.

oralo, a žica ga vleče naprej, da orje. Ko je dospelo oralo na gornji konec zemljišča, ki se orje, privzdigne se nalašč zato napravljen vzvod, na kar žica oralo popusti in se zopet odvijje. Nato se mora pomakniti škripec za širokost brazde proti ledini.

Končno se vpreže v oralo konja, ki ga vleče na dolnji konec zemljišča, namreč tja, kjer se ima pričeti z oranjem druge brazde.

Ko se je preoralo kakih 20 m na široko ali vrezalo 40 brazd, pride škripec vedno bližje in bližje vitla. Potem, ko se je istega 4 do 5krat prestavilo, treba je vitlo preložiti z onega mesta na drugo.

Preden se prične z oranjem, nastaviti je plug tako, da bö rezal primerno široke brazde. (Pod. 5.)

Med oranjem mora oseba, ki sedi na oralu in ga krmi, skrbeti za to, da reže oralo vedno enako široke brazde. Krmiti mora na vsak način, ker ni žica vedno vspešno napeta z brazdo vsled njene velike dolgotosti in ker se oralo tu pa tam z mesta premakne.

Od uporabljene sile pride v korist pri vitlu na vreteno 80—85 odstotkov; nasprotno pa je pot, ki jo napravijo živali krog vitla desetkrat daljša, nego ona, ki bi jo morale napraviti v enakem času, ako bi oralo vleklo.

Koliko se preorje na en dan s tem oralom, odvisno je od števila in moči živali, ki se jih napreže in od zemlje, ki se jo ima prerigolati. Ako je zemlja trda, t. j. suha in zvezna, prerigola se komaj 1000 m², celo tudi manje in v tem slučaju je treba napreči 4 mesto 2 živali. Kjer so manjše in šibkejšje živali na razpolago, takrat je vpreči v vsak drog vitla dve mesto ene živali. Konji in voli niso pri tem delu preobloženi in ne v taki nevarnosti, kakor tedaj, kadar so vpreženi naravnost v oralo. Če so vpreženi v vitlo, niti ne čutijo ovir, ki se naenkrat postavijo na pot gibajočemu se oralu, ker je vrv, na kojoj je pripeto oralo, prožna ali elastična. Temu je pa vse drugače ako je živina vprežena naravnost v plug.

Koliko stane rigolanje vsakega hektarja zemljišča, dognati je mogoče le v vsakem slučaju posebej. Podvzetniki v Alžiru so zaračunali za vsak hektar po 280 frankov; lastniki zemljišč so pa morali dostaviti vprežno živino in delavce. Ako je oranje zemlje težavnejše, narastejo stroški lahko tudi na 400 frankov. To je toraj znesek, ki je gotovo mnogo manjši od onega, ki ga je treba izdati za rigolanje na roko.

Poskusi, ki se jih je priredilo v Tercu pri Ronkih, niso bili tako obširni, da bi bilo možno dognati, koliko stane rigolanje enega hektarja. Kajti vrhu vsega niso bili delavci za to delo izurjeni, pa tudi ne živali, ki so bile vprežene v vitlo. Zemljišče, ki se je rigolalo, je bilo ravno in zemlja srednje zvezna in primerno vlažna. Brazdo, ki e bila 250 m dolga, 50 cm široka in 60 cm globoka, se je odre-

zalo ali prerigolalo v 45 minutah; drugih 15 minut se je porabilo za prepeljavanje orala z enega konca na drugi. Potem takem se je prerigolalo vsako uro $250 \times 0,50 \text{ m} = 125 \text{ m}^2$, torej vsak dan v osmih urah $\frac{1}{10}$ ali v 10 dneh se prerigola 1 ha zemljišča. Delalo se je nepretrgoma. Ko bi pa bila dva konja na razpolago, ki bi med delom odpočila od časa do časa, napravilo bi se lahko več.

Ko bi se rabilo za vprego vole mesto konj, porabiti bi se moralo za to najmanj eno tretjino in celo še enkrat toliko časa.*)

Ako vzamemo za mero tukajšnje najvišje cene, potem takem znašajo stroški in sicer:

za 4 konje po 5 K na dan	K 20.—
„ 2 delavca „ 3 „ „ „	„ 6.—
„ onega ki oralo krmi	„ 2.—
	<hr/>
skupaj	K 28.—

Za vsak dan in za vsakih 1000 m². Ker se rabi za rigolanje enega hektarja zemljišča 10 dni, potem takem bi znašali stroški za hektar 280 K. K temu je prišteti še 20⁰/₀ za amortizacijo ali obrabo in pa vzdrževanje orodja vrednega 2500 K**) to je kakih 320 K.

Ti stroški bi znašali potem takem komaj $\frac{1}{4}$ ali $\frac{1}{5}$ onih, ki jih provzroči rigolanje, ako rigolanje delavci prevzamejo po dogovoru ali v akord.

Oralo je tako napravljeno, da zemljo popolnoma preobrne, ali vrže gornjo plast zemlje na dno in spodnjo na vrh. Pri takem rigolanju ne trpe mnogo ne ljudje ne živina. Stroj deluje pravilno, in ker je močan, je skoraj izključeno, da bi se kaj polomilo in tako delo oviralo.

Vitlo na vreteno pa se rabi tudi lahko za rahljanje spodnjih zemeljskih plasti in sicer s pomočjo podzemeljskih rovarjev, kar je velike važnosti posebno v bolj močvirnih zemljah, v katerih se vprežni živini pod nogami vgreza, tako da ne more zlepa vleči. Ta način oranja se da dobro izkoristiti tudi v svrhu osuševanja zemljišč. Končno da se s tem vrezati tudi jarke za sajenje sadnih dreves, murv in drugih enakih rastlin, kadar se jih hoče saditi v vrste in je potrebno, da se zemlja globoko zrahlja. Za našo ravan, kakor tudi za mnoge

*) Vprežne moči, ki se jo je merilo z dinamometrom ali silomerom, se je porabilo 2800–3200 kg. Za vožnjo orala na mesto, kjer se je imelo pričeti z oranjem nove brazde, se je porabilo 200–300 kg vprežne moči.

**) To je stalna cena za kompletno pripravo pri tvrdki R. Sack.

druge, ki se nahajajo v ugodnem podnebjju, je to oralo na vitlo kakor nalašč ustvarjeno za rigolanje za trtne zasade. Ker se s pomočjo te priprave v primeri z rigolanjem na roko mnogo prihrani, pripomagalo bo to mnogo, da prebijemo konkurenčni boj glede vinskih cen, kar je za nas jako važno.

Ono malo število konj ali volov se lahko dobi, ker je takrat, ko se rigola malo ali nič dela. Tu pa tam porabi se v to svrhu lahko kak motor na benzin, z malo konjskimi silami in po ceni ali je morda na razpolago celo električna sila, ki se jo vedno bolj poslužuje v kmetijstvu. Za malega vinogradnika bo potem to zelo ugodno, ker bo zamogel premeniti svoje zemljišče po nekaki združni poti v vinograd.

II.—55—09.

Razpis natečaja.

Razpisuje se pri c. kr. namestništvu v Trstu mesto tehniškega pristava in namestnika primorskega nadzornika za [poljedelstvo, kateri je nastavljen kot strokovni referent poljedelstva pri namestništvu. Tehniški pristav bode najprej provizorično nastavljen z dohodki X. ali eventuelno IX, razreda državnih uradnikov in z stalnim letnim potnim pavšalom 800 K in more po enoletni zadovoljujoči službi biti končno nastavljen kot c. kr. državni uradnik pod uštevom časa provizorične službe.

Prosilci za to mesto naj pošljejo na c. kr. ministerstvo za poljedelstvo svoje z dotičnimi listinami opremljene prošnje z dokazom starosti, avstrijskega državljanstva, dovršenih študij, delovanja v kmetijski praksi in znanja nemškega, italijanskega in slovenskega ali hrvaškega jezika, najkasneje do 20. februarja 1909 potom tega c. kr. namestništva.

Oni prosilci, kateri ne znajo italijanskega ali slovenskega oziroma hrvaškega jezika, se morajo zavezati, da se bodejo naučili tega jezika tekom enega leta in da bodejo dokazali to znanje s posebno preskušnjo.

Trst, januarja 1909.

Od c. kr. primorskega namestništva.

GOSPODARSKE DROBTINICE.

Grme grozdičja sv. Ivana je treba od časa do časa pomladiti, ako hočemo, da obrode lepe sočne in sladke grozdiče. Zato naj se vsakih 8 ali 10 let ves star les, ako ni spodaj mladik, odreže na kratko blizu tal, da poženejo iz čoka nove mladike. Ako pa ima grm spodaj kaj mladik, naj se pusti 4—6 teh, potem ko se je odrezalo ves star les in naj se tudi te skrajša na polovico njihove dolžine. Ko so pognale iz čoka nove mladike, naj se jih zrejša in skrajša jeseni ali spomladi tudi na polovico. Naslednjo jesen ali pomlad, ko so napravile rogovilo, skrajša naj se mladike na rogovilah zopet na polovico. Kakor se mora okopati in pognojiti sadna drevesa, koja se je pomladilo, tako se mora ravnati tudi s pomlajenim grozdičjem.

Paradiško jabolko ali ivanček je 1 do 2 m visok grm, katerega posamezne vkoreninjene mladike se rabijo za podlago, kadar se hoče izgojiti pritlikave jabolane. Ako se cepi jablan na to podlago, začne roditi drevesce zgodaj in rodi pri tem obilo. Da se dobi kolikor mogoče veliko koreninčnih izrastkov, vsadi naj se ivanček v gnojno in rahlo zemljo in prereže mladike za kako ped visoko od tal. V prvem ali še boljše v drugem letu, ko so se izrastki dodobra vkoreninili, naj se jih izkoplje previdno, nato spomladi pocepi in vsadi v drevesnico. Na stalno mesto naj se presajajo dvoletne cepljenke in tam izgoji iz istih zaželjena oblika. Na to podlago naj se cepi le take vrste jabolk, ki dajejo najboljše, najlepše in najdebelejše sadje, kakor: beli zimski kalvil, Kanada, Grafenstajnc, zim. zl. parmena, cesar Aleksander, Ananas, Orleanka, velika kaselska rajneta in Bismarkovo jabolko.

Za večje nasade grozdičja naj se zemlja najpoprej prerigola na 60 cm. Ako je zemlja pusta, pognoji naj se jo istočasno ali pa pozneje ob sajenju s kompostom ali drugim razkrojenim gnojem. Sajenice naj se sadi na razdaljo 100—120 cm v kvadratu. Po dovršenem sajenju naj se jih dobro zalije z vodo in poleti dva ali trikrat okopa in opleve. Prvo leto sadi se vmes lahko zelenjava ali sočivje, pozneje pa ne več. Od četrtega ali petega leta po sajenju naj se gnoji vsaki dve leti. Obrezava naj se le malo in odrezava naj se kvečem le star les in koreninske izrastke.

Katera umetna gnojila se sme mešati med seboj in katera ne? Superfosfata se ne sme mešati s Tomaževo žlindro in kalijem, z drugimi gnojili se lahko meša kadarkoli se hoče.

Tomaževa žlindra se ne sme mešati s superfosfatom, hlevskim gnojem in žvepleno-kislím amonijakom, meša se pa lahko vsak čas s čilskim solitrom in kalijem, s kajnitom in kalijevo soljo s me se mešati le tik pred uporabo.

Hlevski gnoj se ne sme mešati s Tomaževo žlindro in kalijem, meša se pa lahko vsak čas s superfosfatom, kajnitom, čilskim solitrom, kalijevo soljo in žvepleno-kislím amonijakom.

Kajnit se lahko meša, kadar se hoče s superfosfatom, hlevskim gnojem, čilskim solitrom, kalijevo soljo in žvepleno-kislím amonijakom, s Tomaževo žlindro in kalijem pa le tik pred uporabo.

Čilski solitar se lahko vsak čas meša s superfosfatom, Tomaževo žlindro, hlevskim gnojem, kajnitom, kalijevo soljo, z žvepleno-kislím amonijakom.

Kalijeva sol se lahko meša vsak čas s superfosfatom, hlevskim gnojem, kajnitom, čilskim solitrom in z žvepleno-kislím amonijakom, s Tomaževo žlindro in kalijem pa le tik pred uporabo.

Žvepleno-kisli amonjak se ne sme mešati s Tomaževo žlindro in kalijem, s me se pa mešati vsak čas s superfosfatom, hlevskim gnojem, kajnitom, čilskim solitrom in kalijevo soljo.

Kalij se ne sme mešati s superfosfatom, hlevskim gnojem in žvepleno-kislím amonijakom, s Tomaževo žlindro in čilskim solitrom se lahko meša vsak čas s me se pa mešati le tik pred uporabo s kajnitom in kalijevo soljo.

Pognojite travnike! Skrbite, da dobi vaš travnik kolikor mogoče veliko kalija, pa tudi precej fosforove kisline, ker tudi slednje ni nikdar odveč. Pognojite toraj s kalijevo soljo in sicer vsak hektar s 6—7 kv. kajnita in 3 kv. Tomaževe žlindre. Raztrosite gori navedeno čimprej mogoče!

S čim naj se namaže les pri gnojiščnih gredicah! Najboljše je, če se namaže obod in okvirje pri gnojiščnih gredicah z lesnim katramom. Ko se ima namazati, naj se ga zavre na žrjavici in z vrelim namaže les, da se bolj napije. Vsekakor pa mora biti dotični les popolnoma suh. Tudi okna pri cvetličnjakih je najbolje napojiti s katramom, enako tudi deske, ki služijo za pokrivanje gnojiščnih gredic. Oljnata barva sicer kolikor toliko prepreči, pa le deloma, da les ne gnije, ali les gnije kljub temu od znotraj vsled vodene pare, ki puhti iz gnoja.

Mrzlotekoči cepilni vosek se napravi, ako se raztopi 1 kg smrekove smole na žrjavici, odmakne daleč od ognja in doda nato

dobro osminko špirita in 2 žlici lanenega olja. Ko je cepilni vosek zgotovljen, zapre naj se ga v lonce ali kositarne škatlje neprodušno. Ako bi pa kljub temu ne bil dovolj tekoč, naj se ga vnovič na žrjavici segreje in doda potem nekoliko špirita. Ta cepilni vosek ima pred drugimi to prednost, da je vedno mrzel tekoč, vsi drugi cepilni voski se pa strde in treba jih je pred uporabo segreti nad ognjem.

Jajca za valenje, ki se jih je dobilo od drugod in so se vsled tega pretresla, naj se dene v kak hladen prostor in jih pusti počivati najmanj dva dni, da se jajčja vsebina zopet umiri. Nato naj se jih še le podloži pod kokljo, kajti če se jih podloži takoj, ko so dospela na mesto, se jajca slabo izvale.

Odrezane ali utrgane cvetke ostanejo dalj časa sveže, ako se jih vtakne s spodnjim koncem v vodo, kateri se je dodalo za noževo ost kuhinjske in ravno toliko amonijakove soli.

Presajena drevesa se ne sme prezgodaj trdno privezati k pristavljenemu kolcu kajti zemlja se krog korenin seseda in če je drevo trdno privezano h kolcu, se ž njo vred ne more sesesti. V takem slučaju ostane pod koreninami votlo korenine vsled tega splešne in segnijejo. Takoj po sajenju naj se toraj posajeno drevo le na rahlem priveže h kolcu, po par mesecih še le, ko se je zemlja popolnem sesedla, priveže naj se ga trdno z bako v obliki osmice in sicer enkrat blizu pod krono, v drugič kakega pol metra od tal in tretjič v sredi med gornjo in doljno vezjo.

Zapisnik

seje osrednjega odbora od dne 24. decembra 1909 ob

10. uri dopoldne.

(Konec.)

Čebelarski odsek je imel dve seji. Predlagal je porabo državne podpore v znesku 400 K na sledeči način: Da naj se da vsaki podružnici osrednjega čebe arskega društva po 115 K za nakup čebelarskega orodja in priprav in sicer kobariški tolminski in vipavski. Predlaga nadalje, naj se zaprosi za državno podporo in sicer nadalj-

nih 1200 K za nakup in razdelitev čebelarškega orodja in strojev, za prirejanje shodov in za podelitev nagrad mladim in vnetim čebelarjem.

Vsi predlogi so bili sprejeti brez ugovora.

d) **O d s e k z a k m e t i j s k i p o d u k i n č a s o p i s j e** je imel skupno sejo s predsedstvom in imenoval je namesto odstopivšega urednika g. A. Štrekelj urednikom društvenega glasila g. Viljema Dominko. G. Dominko je prevzel uredništvo s 15. oktobrom začasno in pod enakimi pogoji kakor njegov prednik

Ker je društvo glede premembe urednika vezano na odobritev od strani vis. vlade, je ta prememba doslej le začasna.

Po došlem odgovoru in do prihodnje seje osrednjega odbora priporoča se odseku za kmetijski poduk in časopisje, naj določi v novi pogodbi razmerje društva do urednika lista ter naj stavi od svoje strani predlog, kako izpopolniti list, da bo odgovarjal zahtevam in potrebam društvenikov.

Gornje poročilo se sprejme na znanje.

G. Saunig predlaga, naj bi si društvo omislilo potrebne strokovne knjige. Ker je bila večina gg. proti temu predlogu, zato stavi tajnik drug predlog in sicer: „Naj se pooblasti predsedstvo, da sme porabiti vsako leto manjši znesek za nakup neobhodno potrebnih strokovnih knjig.“

Tajnik se spominja na to bivšega urednika g. A. Štreklja, ki je pripomogel in se mnogo trudil za to, da se je naše društvo tako lepo razvilo in predlaga, da se mu izreče ob sedanjem odstopu iskrena zahvala. Sprejeto.

K t o č k i 4. Tajnik prečita predlog vinarskega odseka in predloži obenem dovršen načrt zadružne kleti, v katero naj bi se sprejemalo vino od raznih zadružnikov, v isti pravilno ž njim kletarilo in še le po primernem kletarjenju potem oddalo iz kleti. S tem bi se veliko pripomoglo k odstranitvi vinske krize.

G. Š t r e k e l j je proti zidanju te kleti, češ, da je dovolj kleti v naši deželi in predlaga ustanovitev deželne zadruga, ki naj bi jo ustanovila dežela in naj bi bila ista pod nadzorstvom deželne uprave.

Predsednik se na to oglasi in pravi: „Ako se ne motim, ima vinarski odsek namen doseči prava tipična briska, vipavska in kraška vina; sedaj imata skoraj vsak klet, vsak posestnik drugačno vino. S to zadevo, se je baje tudi „Goriško vinarsko društvo“ bavilo in prišlo do nekakega konkretnega sklepa. Stvar je posebne važnosti in je vsled tega potrebno, da se jo prouči temeljito.“

Pravi dalje, da se čudi in ne more umeti, kako pride g. Štrekelj sedaj s takim predlogom, potem ko se je pred leti sam največ trudil, da se je ustanovilo za celo deželo „Goriško vinarsko društvo“ in potem tudi še, ko mu je pač gotovo dobro znano, da je ravno iz deželne hiše ven izšel predlog glede prepovedi točenja mošta v tekočem letu. Glede drugega predloga g. Štreklja pa omenja, da ako bo dežela podpirala zadrugo, kar bi bila tudi njena sveta dolžnost, upa da se društvo gotovo ne bo branilo kontrole in nadzorstva deželnega urada. Gg. dr. Franko in Saunig sta se izjavila oba proti predlogu g. Štreklja.

Tajnik pojasni namen te projektirane zadruge kleti. Ona naj bi imela namen ustvariti tip naših vin in skrbeti, da si pridobe ista v svetu ugled in dobro ime, da je pa mogoče to doseči le s tem, ako se ima na razpolago večjo klet in se nahaja ista pod nadzorstvom strokovnjakov.

G. Kovač pripomni, da je več kleti v deželi, ki leže prazne in bi se lahko te porabilo v ta namen; z ozirom na to predlaga, da se celo zadevo vrne odseku v natančno proučevanje in svoječasno poročilo. Ta predlog se sprejme.

K t o č k i 5. Sprejme se brez vsakega ugovora 56 na novo priglašениh udov in sicer one, ki so bili že objavljeni v društvenem glasilu.

K t o č k i 6. Tajnik predlaga, naj bi se z novim letom opustilo naročbo na „Deutsche landw. Zeitung“ in naj bi se rajše naročilo „Praktischer Landw.“, „Prakt. Obstzüchter in Oekonom“. Predlog se sprejme.

G. Zega povdarja, da kakor so razvidi iz današnjih razprav naše kmetijsko društvo res lepo deluje, da je sploh povsod opaziti živahno gibanje in zanimanje za povzdigo kmetijstva, le na Kanalskem da vlada nekaka letargija med kmetovalci, zato priporoča, naj bi se tamošnje kmetovalce nekoliko spodbudilo s sklicavanjem poučnih kmetijskih shodov in prirejanjem predavanj o kmetijstvu. Se sprejme na znanje. G. predsednik obljubi, da se bo gori izražena želja glede kanalskega resno upoštevala.

Ker se nikdo ne oglasi za besedo, zahvali se predsednik članom osrednjega odbora za udeležbo, ter vošči vesele praznike in z ozirom na to, da je bila današnja seja zadnja v tem letu, vošči obenem vesele in srečno novo leto, ter zaključi sejo ob 12. uri dopoldne.

„Krojaška zadruga“

Gorica

P. n.

Že lansko leto smo slavnemu občinstvu naznanili, da smo prevzeli vsled vedno bolj naraščajočega prometa obširne prostore v Gosposki ulici 6. Letos smo te prostore primerno uredili tako, da nam ti prostori sedaj omogočajo imeti mnogo večjo in lepšo zalogo blaga.

Dejstvo, da pri nas promet od dne do dne bolj raste, nam omogoča, da so cene pri nas čudovito nizke.

Vabim vse p. n. odjemalce najspoštljivejše v našo trgovino. Prepričali se bodo, da je naša trvdka prva ne le po kakovosti blaga, ampak da smo tudi neprekosljivi, kar se tiče dobrega ukusa.

Zagotavljam Vas točne in solidne postrežbe in nizkih cen. Zato prosim, da si ogledate našo trgovino in zalogo.

Z odličnim spoštovanjem udani

Teodor Hribar.

Prosiva zahtevati listke!!

Največja trgovina z železjem

Konjedic & Zajec v Gorici

pred nadškofijo št. 11.

Največja zaloga vseh stavbnih potrebščin, kakor: cement, stavbne nositelje, vsakovrstne okove, železje, strešna okna, cevi za stranišča itd. Ima v zalogi orodje za vsa rokodelstva iz najbolj slovečih tovarn. Opozarja na svojo bogato izber kuhinjskega in hišnega orodja, pečij, štedilnikov po brezprimerno nizkih cenah.

Edina zaloga stavbenih nositeljev v Gorici. Pocinkana žica za vinograde po znižanih cenah!

Pozor!

Eno krono nagrade izplačava vsakemu, kdor dokaže s potrdili najine nove ameriške blagajne, da je vkupil pri naju za 100 K blaga.

Prosiva zahtevati listke!!

Pozor! Eno krono nagrade

Pozor! Eno krono nagrade

Goriško kmetijsko

Korenjski trg,

ima v svoji zalogi in razprodaja
potrebščine

Lanene in sezamove tropine;

Žveplenokisli kalij s 96⁰/₁₀ kalija;

Kalijevo sol 60⁰/₁₀;

Klajno vapno po 28 vin. *kg*, cela vreča 50
kg po 24 vin. *kg*;

Petrina v posodah po kg 6¹/₄ in 12¹/₂ cena
kg po 40 vin. K tej spadajoči papir *kg*
80 vin.

O t r o b i sredne I. vrste vreča 8 K in po
5 K 30 vin.; Posenke (noli) I. vrste vreča
6 K 50 vin.;

Vinski zakoni 10 vin.;

Rafijo za vezanje po 1 K *kg*;

Škopilnice za trte in za drevje, žveplalnike;

**Društvo naročuje nadalje vse
po najnižjih**

društvo v Gorici

Attemsova palača

svojim članom sledeče kmetijske
in gnojila:

Ročne okopalnike za okopavati, pleti, grabiti, sejati, osipavati itd od K 13·50 do K 72;

Okopalnike za polje za enega konja posebno pripravne za razna dela po 65·50 K;

Železne in lesene pluge za polje in vinograde od 118 K naprej;

Travniške brane od 70 K do 80 K;

Trosilne torbe za umetna gnojila, razpršilnike za gnojnico in sesalke za gnojnico.

Slamoreznice najboljše vrste.

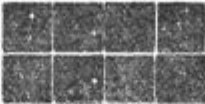

Za posestnike, bivajoče v Ajdovščini in okolici, je glavna zaloga pri g. Josipu Berbuč v Sv. Križu pri Ajdovščini.

**druge kmetijske potrebščine
cenah.**

Sodba se glasi!

Da si od zdaj naprej nabavi vsak za se, kakor
za svojo rodbino

obleko, pokrivalo,
perilo, čevlje pri znani tvrdki

J. MEDVED, Gorica

Corso G. Verdi 38.
